

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ 69^{ου} καί 120^{ου} Ψαλμῶν

Σέ ὅλες τίς Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας διαβάζονται κείμενα ἢ ψάλλονται ὕμνοι ἀπό τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν. Αἰῶνες τώρα ἡ Ἐκκλησία μας ἀντλεῖ πνευματική τροφή, ὅπως παλιά καί ὁ Ἰσραηλιτικός λαός, ἀπό αὐτό τό ἐξαίρετο βιβλίο.

Τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν εἶναι μία συλλογή 150 ποιημάτων. Εἶναι τό πῖο γνωστό καί ἀγαπητό βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ «Ψαλμοί» πῆραν τό ὄνομά τους ἀπό τό ψαλτήρι, ἓνα δεκάχορδο μουσικό ὄργανο πού συνόδευε τό τραγούδι τους. Τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν συνδέθηκε μέ τό ὄνομα τοῦ βασιλιᾶ Δαβίδ, ἐπειδή δέν ἦταν μόνο μουσικός, ἀλλά εἶχε καί τό χάρισμα σπουδαίου ποιητῆ. Οἱ περισσότεροι ἀπό τοὺς ψαλμούς εἶναι ἔργα δικά του. Τά ποιήματα τῶν Ψαλμῶν ἦταν βέβαια ὕμνοι γιά τόν Ἰουδαϊκό Ναό καί τή Συναγωγή, ἀλλά ἔγιναν οἱ πῖο ἀγαπητοί ὕμνοι καί γιά τήν Ὁρθόδοξη Χριστιανική Ἐκκλησία μας.

Στούς Ψαλμούς ὁ πιστός πολύ συχνά ὕμνεῖ, εὐλογεῖ, δοξάζει τόν Θεό. Ὁμολογεῖ, δηλαδή, ὅτι ἀναγνωρίζει τίς εὐεργεσίες καί τίς δωρεές πού ὁ Θεός τοῦ προσφέρει καί τόν εὐχαριστεῖ γι' αὐτές. Μέ ἄλλα λόγια, εἶναι μιά φωνή εὐγνωμοσύνης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Πλάστη Του, ἐπειδή νιώθει τήν ἀνάγκη νά ἔχει μιά ζωντανή σχέση μαζί Του.

Ἀπό τοὺς 150 Ψαλμούς στήν μικρή μας αὐτή ἐργασία θά ἀσχοληθοῦμε μέ δύο πολύ σπουδαίους Ψαλμούς πού προσωπικά μέ ἔχουν συγκλονίσει.

Τήν ἐργασία αὐτή ἀφιερώνουμε στόν **Γρηγόρη** μας, στήν νυφούλα μας, **Κέλλυ** καί στοὺς **δύο πανεύμορφους καρπούς τῆς συζυγίας των**. Γιά τίς ἐλλείψεις ζητοῦμε τήν ἐπιείκειάν σας.

Ἰωάννινα, 7 Φεβρουαρίου 2025

Κων/νος Δεσπότης

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2025

ΨΑΛΜΟΣ 69^{ος}

Τόν Ψαλμόν αὐτόν ὁ Δαβίδ τόν ἔγραψε ὅταν ἔφευγε ἀπό τὰ Ἱεροσόλυμα διωκόμενος ἀπό τόν Ἀβεσσαλώμ, κατά θεία παραχώρηση, γιά τίς ἀμαρτίες του. Ἦρθε σέ μεγάλο κίνδυνο, ὅπως φαίνεται στό Β΄ Βασιλειῶν κεφ. ιε΄. Μέ τήν ἐπέμβαση τοῦ Χουση ἀπέφυγε τόν κίνδυνο, μέ τήν θέληση τοῦ Θεοῦ, καί σκοτώθηκαν ὅλοι ὅσοι τόν κυνηγοῦσαν. Αὐτά εἶδε ὁ Δαβίδ, εὐχαρίστησε τόν Θεό καί συνέθεσε αὐτόν τόν Ψαλμό, σέ ἀνάμνηση τῆς μεγάλης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πού τόν ἔσωσε ἀπό βέβαιο θάνατο¹.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς πολλές φορές ἡ ψυχή μας εἶναι περίλυπη, καί τότε ἀπογοητευμένοι στρέφουμε τό βλέμμα μας στό Θεό, σέ Ἐκεῖνον τόν ζωντανό Θεό τῆς Ἀγάπης, τόν γεμᾶτο ἔλεος, πού καμμιά προσευχή μας δέν πάει χαμένη. Ἀντίθετα μᾶς γεμίζει μέ τό Πνεῦμα Του πού εἶναι γεμᾶτο Εἰρήνη καί Ἀγάπη.

Ἡ καλύτερη προσευχή λοιπόν γιά ἐκεῖνες τίς δύσκολες ὥρες, τῆς ἀπογοήτευσης καί τῆς μελαγχολίας εἶναι ἡ προσευχή πού στηρίζεται στόν 69ο Ψαλμό τοῦ Δαβίδ:

Ἡ προσευχή αὐτή ἐπιφέρει γαλήνη καί ἡρεμία, ἀγαλλίαση, χαρά καί εἰρήνη στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων πού τήν λένε μέ πίστη καί παράλληλα ἐμποδίζει ὅποιοδήποτε κακό νά μᾶς πλησιάσει.

Ὁ 69^{ος} Ψαλμός τοῦ Δαβίδ, εἶναι ἓνα τραγούδι τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Θεωρεῖται ἀπό τούς πύο ἰσχυροῦς Ψαλμούς καί εἶναι γιά εὐαίσθητους ἀνθρώπους πού θλίβονται καί ἔρχονται σέ ἀπόγνωση καί ζητοῦν τήν ἐνίσχυση τοῦ Θεοῦ².

Εἶναι «ἰκετήρια προσευχή, δικαίου καί τοῦ Χριστοῦ³». «Εἶναι δυνατόν νά ἀπευθύνεται καί ἀπό τόν Χριστό ὑπέρ τῆς ἀνθρωπότητος, πού ζητᾶ νά σηκωθεῖ ὁ Θεός γιά νά τή βοηθήσει. Γιατί ἔτσι θά συνέβαινε νά ντραποῦν οἱ ἐχθροί δαίμονες πού εἶναι ἐγκατεστημένοι σ' αὐτήν, καί νά γεμίσουν ἀπό εὐφροσύνη αὐτοί πού χαίρονται γιά τή σωτηρία της⁴».

Ἡ δομή τοῦ ψαλμοῦ

¹ Θεοδωρήτου Κύρου, «τό ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον τοῦ Δαβίδ», Βιέννη 1817, σελ. 166.

² <https://www.eleniharou.gr/o-psalmos-toy-anthropinou-ponoy/>.

³ 23.66 ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΓΡΑΦΑΣ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΝΩΝ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ, σελ.2.

⁴ Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ὑπόμνημα στους Ψαλμούς Ε.Π.Ε. 15, σελ. 289.

«Ὁ Δαβίδ βρίσκεται σέ δύσκολη θέση λόγω τῶν ἐχθρῶν του καί παρακαλεῖ τόν Θεό νά τόν σώσει, ἐπικαλούμενος τή θεία δικαιοσύνη γιά τόν ἑαυτό του. Χωρίζεται σέ δύο τμήματα: α) Προσεύχεται κατά τῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὅποιοι τόν κτυποῦν ἀλύπητα στίχ. 2 – 4. β) Προσεύχεται γιά τόν ἑαυτό του καί τούς δικαίους στίχ. 5 – 6⁵».

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ Ψαλμοῦ

Εἰς τὸ τέλος· τῷ Δαυῖδ, εἰς ἀνάμνησιν, εἰς τὸ σῶσαί με Κύριον.

«Στό τέλος· τοῦ Δαβίδ, πρὸς ἀνάμνηση τῆς σωτηρίας ἀπό τόν Κύριο⁶».

«Εἶναι δυνατόν νά ἀπευθύνεται καί ἀπό τόν Χριστό ὑπέρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία ζητεῖ νά σηκωθεῖ ὁ Θεός γιά νά τή βοηθήσει. Γιατί ἔτσι θά συνέβαινε νά ντραποῦν οἱ ἐχθροί δαίμονες πού εἶναι ἐγκατεστημένοι σ' αὐτήν, καί νά γεμίσουν ἀπό εὐφροσύνη αὐτοί πού χαίρονται γιά τή σωτηρία της. Γι' αὐτό φωνάζει: «αἰσχυνθήτωσαν καί ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τήν ψυχήν μου».

Ψαλ. 69,2 Ὁ Θεός, εἰς τήν βοήθειάν μου πρόσχε· Κύριε, εἰς τὸ βοηθήσαι μοι σπεῦσον.

Ψαλ. 69,2 Ὡ Θεέ μου, δῶσε προσοχή στήν κατάστασή μου καί ἔλα εἰς βοήθειάν μου. Ναί, Κύριε, σπεῦσε νά μέ βοηθήσης⁷.

Κύριε νά μέ λυτρώσεις καί νά δεῖς μέ ἐπιμέλεια τό πρόβλημά μου καί νά μέ βοηθήσεις.

Νά μέ προσέξεις ὄχι ἀπλά ἀλλά μέ σκοπό νά μέ βοηθήσεις· ἐάν μέ προσέξεις μέ ἄλλο σκοπό ἐμένα τόν ἀμαρτωλό ἐσύ ὁ δίκαιος Κριτής, ἀμέσως θά τιμωρηθῶ στήν αἰώνιο κόλαση⁸.

Κατά τόν Θεοδώρητον, γιά νά φανερώσει τήν ἀνάγκη, διπλασιάζει τή λέξη βοήθεια. «Σέ πολλές συμφορές εὐρίσκομαι Κύριε, καί σέ πολύ μεγάλο κίνδυνο, γι' αὐτό νά μέ βοηθήσεις πολύ γρήγορα⁹».

⁵ Ἀρχ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Οἱ Ψαλμοί, τόμ. 24, σελ. 325.

⁶ Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὑπόμνημα στους Ψαλμούς, ὁ.π.π. σελ. 289.

⁷ Τό κείμενο καί ἡ ἐρμηνεία εἶναι ἀπό τήν Ἱ. Μητρόπολη Γουμένισσας: <http://www.imgap.gr/file1/AGPateres/-AG%20KeimenoMetafrasi/PD/24.%20-Psalms.htm>.

⁸ Εὐθυμίου Ζιγαβνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἑρμηνεία εἰς τούς ΠΝ'(150). Ψαλμούς τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, τόμ. 1^{ος}, σ. 579.

⁹ Θεοδωρήτου Κύρου, «τό ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον τοῦ Δαβίδ», ὁ.π.π. σελ. 166.

Ψαλ. 69,3 *αἰσχυρνήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου· ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυρνήτωσαν οἱ βουλόμενοί μου κακά·*

Ψαλ. 69,3 *Ἄς ἐντραποῦν καὶ ἄς καταισχυρνοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ μοῦ ἀφαιρέσουν τὴν ζωὴν. Ἄς στραφοῦν στὰ ὀπίσω καὶ ἄς ἐντροπιαστοῦν ὅσοι θέλουν τὸ κακό μου.*

Ἐκεῖνοι δὲ πού ἐπιθυμοῦν τὴν σφαγὴ μου, νὰ μείνουν ἄδικοι, ντροπιασμένοι καὶ ἄπρακτοι.

«Αἰσχυρνήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου».

Εἶθε νὰ ἀποτύχουν, λέγει, αὐτοὶ πού ἐπιθυμοῦν τὴ σφαγὴ μου, καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὴν ντροπὴ ἀπὸ αὐτὴν. Κατὰ τὴν πνευματικὴ ἔννοια, οἱ δαίμονες πού ὑπερηφανεύθηκαν παλαιότερα γιὰ τὴν πτώση μου πού συνέβη ἐξαιτίας τῆς κατάρας τοῦ θανάτου, καὶ χάρηκαν, νὰ μὴ μέ κυριεύσουν ποτέ πιά. Εἶναι ἄξια ὅμως ἡ προσευχὴ τοῦ Δαβὶδ γιὰ τὴν προσεύχεται ὄχι ἐναντίον ἐκείνων πού ἐπιβουλεύονται χρήματα ἢ σύνορα γῆς, ἀλλὰ ἐναντίον ἐκείνων πού ἐπιβουλεύονται τὴν ψυχὴ, δηλαδή τῶν δαιμόνων, καὶ τῶν πονηρῶν καὶ ἀπίστων ἀνθρώπων πού συνεργάζονται με αὐτούς.

«Ἄς πάθουν, λέγει, καὶ τὴν αἰσχύνη καὶ τὴν ντροπὴ. Τὴν αἰσχύνη με τὸ νὰ νικηθοῦν ἀπὸ τὴν δική μου ὑπομονή, δηλαδή ἐμένα τῆς Ἐκκλησίας σου, Κύριε, τὴν ντροπὴ δὲ με τὸ νὰ βλέπουν σέ ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς τὴν ἄμαχη, τὴν ἀκατάβλητη δύναμή σου καὶ βοήθεια. Ποιοί; Ἐκεῖνοι, λέγει, οἱ τύραννοι πού ζητοῦν νὰ βγάλουν τίς ψυχές μας ἀπὸ τὰ σώματά μας με κάθε εἶδους τιμωρίες¹⁰.

«Κύριε, εἰς τὸ βοηθησαί μοι σπεῦσον».

Ὅχι μόνον λέγει, λύτρωσέ με Κύριε, ἀλλὰ γρήγορα νὰ με βοηθήσεις νὰ λυτρωθῶ. Εἶναι μακάρια αὐτὴ ἡ παρρησία λέγει ὁ Ἡσύχιος, ὅταν προσεύχεσθε καὶ ζητεῖτε ἐπειγόντως τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ· πρῶτα ἔχει στραμμένο τὸν νοῦ πρὸς τὸν Θεό καὶ μετὰ ἀμέσως προσεύχεται. Ἐάν ὅλος ὁ ἄνθρωπος εἶναι δοσμένος στὴ προσευχὴ ἀμέσως ὁ Θεός τὸν σπλαγνίζεται καὶ δὲν ἀργεῖ καθόλου νὰ τὸν λυτρώσει. Αὐτοὶ πού ζητοῦν τίς ψυχές μας, κατὰ τὸν Ἡσύχιο, νὰ τίς καταστρέψουν εἶναι οἱ δαίμονες, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι πού προσπαθοῦν με ἄσχημες πράξεις καὶ ἄτοπες ἡδονές νὰ μᾶς ἐρεθίζουν. Ἐπίσης καὶ οὐδέ-τεροι ἄνθρωποι μπο-

ροῦν, ἐάν λάβουν ἀπὸ μᾶς τὴ δυνατότητα νὰ προδώσουμε τὴν πίστη μας καὶ ἐάν τοὺς ἐπιτρέψουμε νὰ μᾶς δεσουν τὰ χέρια τῆς ψυχῆς μας καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουμε· αὐτοὶ λοιπὸν νὰ ντροπιαστοῦν ὅταν θὰ μᾶς δοῦν νὰ βρισκόμασθε πολὺ ψηλά ἀπὸ τὴν ἐπιβουλή τους¹¹.

«Εἶθε νὰ ἀποτύχουν, λέγει, αὐτοὶ πού ἐπιθυμοῦν τὴ σφαγὴ μου, καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὴν ντροπὴ ἀπὸ αὐτὴν. Κατὰ πνευματικότερη ἐρμηνεία, οἱ δαίμονες πού ὑπερηφανεύθηκαν παλαιότερα γιὰ τὴν πτώση μου πού συνέβη ἐξαιτίας τῆς κατάρας τοῦ θανάτου, καὶ χάρηκαν, νὰ μὴ μέ κυριεύσουν ποτέ πιά. Εἶναι ἄξια ὅμως ἡ προσευχὴ τοῦ Δαβὶδ γιὰ τὴν προσεύχεται ἐναντίον ἐκείνων πού ἐπιβουλεύονται τὴν ψυχὴ, δηλαδή τῶν δαιμόνων, καὶ τῶν πονηρῶν καὶ ἀπίστων ἀνθρώπων πού συνεργάζονται με αὐτούς¹²».

Γιὰ νὰ λάβουμε ἐπειγόντως τὴν βοήθεια τοῦ Κυρίου, πρέπει προηγουμένως νὰ σπεύσουμε καὶ ἐμεῖς πρὸς Αὐτόν γρήγορα νὰ ζητήσουμε τὴν βοήθειάν του¹³, με πίστη καὶ ταπεινώση.

Ψαλ. 69,4 *ἀποστραφήτωσαν παραντίκα αἰσχυρόμενοι οἱ λέγοντές μοι· εὗγε εὗγε.*

Ψαλ. 69,4 *Ἄς γυρίσουν ἀμέσως πρὸς τὰ πίσω καταντροπιασμένοι αὐτοὶ, οἱ ὁποῖοι χαιρεκακοῦν στὴ δυστυχία μου καὶ λέγουν με εἰρωνεία. Ὡραῖα, ὦραῖα!*

Αὐτοὶ, λέγει, πού εὐχαριστιοῦνται με τὰ δικά μου κακά, εἶθε νὰ τραποῦν σὲ φυγὴ ντροπιασμένοι, βλέποντες τὴ δική μου μεταβολή, καὶ νὰ μὴ δοκιμάσουν χαρὰ. Γιατί τὸ «εὗγε», συνηθίζεται νὰ λέγεται ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐπιτύχουν κάτι πού εἶναι εὐχάριστο. Αλλὰ τὸ λένε καὶ οἱ δαίμονες ὅταν ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε. Μερικὲς φορές ξεσποῦν σὲ γέλια κοροϊδεύοντάς μας. Πρέπει αὐτός πού ἁμαρτάνει νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ καλὸ πού εἶχε ἐγκαταλείψει, καὶ νὰ αἰσθάνεται ντροπὴ γιὰ τὴν ἁμαρτήσῃ¹⁴.

Στοὺς στίχους αὐτοῦς, κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιο, ὁ Δαβὶδ καταριέται ὅσους θέλουν νὰ δεινοπαθήσῃ καὶ λέγει πρὸς αὐτούς: «ὅσοι χαίρονται γιὰ τίς συμφορές μου νὰ τραποῦν ντροπιασμένοι σὲ φυγὴ, βλέποντες

11 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 230.

12 Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὑπόμνημα στοὺς Ψαλμούς, Ε.Π.Ε. σελ. 291.

13 Π.Τρεμπέλα, «Ὁ Σωτήρ» Οἱ Ψαλμοὶ τόμ. 10^{ος}, σελ. 285.

14 Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὑπόμνημα στοὺς Ψαλμούς, ὁ.π.π. σελ. 291.

10 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 1^{ος}, σ. 579-580.

τήν μεταβολή μου». «Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυρόμενοι», ὅσοι δηλαδή χάρηκαν γιὰ τὴν παλιά μου πτώση καί γιὰ τὴν κατάρα τοῦ θανάτου¹⁵.

Τό «εὔγε, εὔγε». Ἐδῶ τό εὔγε διπλασιάζεται γιὰ νά φανερώσει τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰ τῶν ἐχθρῶν του πού ἔβλεπαν τόν Δαβίδ νά ταλαιπωρεῖται στά βουνά μέ μεγάλη εὐφροσύνη καί δηλώνουν: «Καλῶς ἔχει ἡ κατάστασις αὐτή, καλῶς¹⁶».

Ψαλ. 69,5 ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητούντες σε, ὁ Θεός, καὶ λεγέτωσαν διαπαντός· μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου.

Ψαλ. 69,5 Ὅλοι δέ ὅσοι βλέπουν τὴν βοήθεια καὶ προστασία, τὴν ὁποία ἐσύ προσφέρεις πρὸς τοὺς πιστοὺς, ἄς σκιρτήσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι. Καί ἄς εὐφρανθοῦν, ὦ Θεέ μου, ὅλοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν καὶ ἐπικαλοῦνται σέ· ὅλοι ὅσοι ποθοῦν τὴν σωτηρία, πού ἐσύ προσφέρεις, ἄς λέγουν πάντοτε ἀκαταπαύστως: Ἄς δοξάζεται καὶ ἄς μεγαλύνεται ὁ Κύριος.

«Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν» ἡ ἀγαλλίασι εἶναι ἡ ἔντασις, τό δυνάμωμα τῆς εὐφροσύνης.

Κατὰ τόν Θεοδώρητο, ναί, Κύριε, γέμισε μέ ἀγαλλίασι καὶ εὐφροσύνη αὐτοὺς πού σέ ἀγαποῦν, δηλαδή τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Μάρτυρες, τοὺς Ὁσίους ἀσκητές. Ὁ Ψαλμὸς αὐτός εἶναι ἀρμόδιος, γιὰ νά εὐχαριστοῦν τόν Θεό γιὰ τίς εὐργεσίες καὶ χαίροντες νά τόν δοξάζουν¹⁷.

Ἐκεῖνοι, λέγει, πού ἀγαποῦν τὴν παρά σου σωτηρίαν, αὐτοί ἄς σέ μεγαλύνουν πάντοτε, Κύριε. Ἡ «σωτήριον» λέγει τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἔγινε σωτηριώδης στοὺς χαμένους ἀνθρώπους. Αὐτοὶ λοιπόν, λέγει ἐπειδὴ ἔχουν ἀξιωθεῖ νά λάβουν τὴ δική σου βοήθεια, νά ποῦν «μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος», δηλαδή ἄς φανεῖ σέ ὅλους ὅτι μέγας εἶναι ὁ Κύριος¹⁸.

Ἀπὸ τόν στίχο (4) ἕως (6) τοῦ 69^{οῦ} Ψαλμοῦ ἀναφέρονται καὶ στὸν 39^{οῦ} Ψαλμό (στίχ. 14 – 18).

Μέσα στοὺς στίχους αὐτοὺς ἀναφέρονται τρία αἰτήματα προσευχῆς τοῦ Δαβίδ. Πρῶτο αἶτημα: Τό «εὐδόκησον» (στίχ. 14, 39^{οῦ} Ψαλμοῦ). Ἄς καταδεχθεῖ ὁ Κύριος νά μέ λυτρώσει, (69, στ. 4).

Δεύτερο ἀντικείμενο προσευχῆς: Ἡ καταστροφή τῶν ἐχθρῶν του, (στίχ. 6, 4).

Τρίτο αἶτημα προσευχῆς: Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ λύτρωσις τοῦ Δαβίδ καὶ ὄλων τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, (69 στίχ. 5 - 6).

Ψαλ. 69,6 ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης· ὁ Θεός, βοήθησόν μοι. Βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ· Κύριε, μὴ χρονίσῃς.

Ψαλ. 69,6 Ἐγὼ δὲ εἶμαι πτωχός καὶ ἄθλιος. Βοήθησέ με, Θεέ μου. Βοηθός μου καὶ λυτρωτής μου εἶσαι ἐσύ, Κύριε, μὴ βραδύνεις, μὴ ἀργοπορήσεις.

«Ἐγὼ δὲ εἶμαι πτωχός καὶ ἄθλιος». Αὐτὰ τὰ λόγια λέγονται ἀπὸ τοῦ Χριστιανοῦ πού εἶναι πτωχοί, πονοῦν καὶ ἐργάζονται ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν σωτηρία τους¹⁹.

Κατὰ τόν ἅγιο Κύριλλο, ὁ παλιός Ἰσραὴλ λέγει γιὰ τόν ἑαυτόν του «πτωχόν καὶ πένητα» καὶ παρακαλεῖ νά μὴ ἀργήσῃ ἡ προφητευσθεῖσα περὶ αὐτοῦ σωτηρία.

Καὶ πάλι πτωχός μὲν εἶναι αὐτός πού στερήθηκε ἐκεῖνα πού εἶχε, πένης δὲ γιατί πονεῖ καὶ κοπιάζει νά ἐφαρμόσει τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καὶ στίς ἀρετές.

Ἴσως αὐτὰ νά λέγονται ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι φτωχοὶ καὶ στερημένοι ἐξαιτίας τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ἀσέβειάς των. Ἡ ἀπὸ τόν Δαβίδ ὁ ὁποῖος παρακαλεῖ νά ἔλθῃ γρήγορα ἡ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ, καὶ νά καταντροπιασθοῦν οἱ δαίμονες²⁰.

Ὅτι ἐγὼ εἶμαι πτωχότατος καὶ πάσης δικαιοσύνης στερημένος, λέγει ὁ Θεοδώρητος Κύρου, ὡς ἀμαρτωλός καὶ ἀνάξιος κάθε Χάριτος. Ἀλλά γιὰ τὴν εὐφροσύνη τῶν φίλων σου νά μέ βοηθήσεις καὶ τώρα καθὼς καὶ ἀπὸ ἄλλους κινδύνους πολλές φορές μέ ἐλευθέρωσες· τό δὲ «μὴ χρονίσῃς», θέλει νά πεῖ, μὴ ἀργήσεις, γιατί βρίσκομαι σέ μεγάλη ἀνάγκη· καὶ ἂν δέν μέ βοηθήσεις πολὺ γρήγορα κινδυνεύω ὁ ἀχρεῖος νά θανατωθῶ²¹.

15 Μ. Ἀθανασίου ἐρμηνευτικά Ε.Π.Ε. τ. 6, σελ. 199.

16 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγορείτου, ὁ.π.π.τόμ. 1^{ος}, σ. 499.

17 Θεοδώρητου Κύρου, «τό ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον τοῦ Δαβίδ», ὁ.π.π. σελ. 166.

18 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 1^{ος}, σ. 581.

19 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 1^{ος}, σ. 581.

20 Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὑπόμνημα στοὺς Ψαλμούς, ὁ.π.π.σελ. 291.

21 Θεοδώρητου Κύρου, «τό ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον... ὁ.π.π., σελ. 167.

«Ἴσως ὅμως αὐτά νά λέγονται ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ τῶν ἐθνικῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι φτωχός καί στερημένος ὅλων ἐξαιτίας τῆς ἀμαρτίας καί τῆς ἀσέβειας, ὁ ὁποῖος παρακαλεῖ νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ, καί νά καταντροπιαστοῦν οἱ νοητοί ἐχθροί, δηλαδή οἱ δαίμονες²²».

«Ἐγώ δέ πτωχός εἰμι καί πένης». Σημαίνει τοῦτο: στεροῦμαι τῆς δικαιοσύνης τῶν προμνημονευθέντων· συζῶ μέ τή φτώχεια καί δέν ἔχω τόν πλοῦτο τῆς δικαιοσύνης· γι' αὐτό ἰκετεύω νά τύχω τῆς βοηθείας σου. «Βοηθός μου καί ρύστης μου εἰ σύ, Κύριε, μή χρονίσῃς». Ἔχω τύχει τῆς Προνοίας σου· ἄκουσέ με ὅσο τό δυνατόν ταχύτερα καί μή παραβλέψεις τήν παράκλησή μου²³.

Τά ἀνωτέρω λόγια προσαρμόζονται στόν Δαβίδ σκεπτόμενος ὅτι αὐτός ὁ μακάριος προβλέποντας τόν πλοῦτο τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, πού ἔμελλε νά δοθεῖ στους Χριστιανούς, ἐπεθύμησε καί αὐτός νά τόν ἀποκτήσει. Καί ἐπειδή ζοῦσε μακριά ἀπό τήν ὥρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καί δέν μποροῦσε νά ἐπιτύχει τό ποθούμενο, γι' αὐτό λυπήθηκε καί ἐλεεινολογοῦσε τόν ἑαυτόν του γιά τήν στέρηση αὐτή καί εἶπε· «Ἐγώ δέ πτωχός εἰμί καί πένης», μέ τό νά μήν ἀπολαύσω τέτοιο πνευματικό πλοῦτο. Ὅμως ὁ Θεός θέλει φροντίσει γιά τόν ἑαυτό μου, ὥστε νά συγκοινωνήσω καί ἐγώ ἀπό τόν πλοῦτο καί τήν δόξα πού μέλλουν νά λάβουν ὕστερα οἱ Χριστιανοί. Ποῦ δέ νά συγκοινωνήσω; Στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καί ὅτι αὐτό εἶναι ἀλήθεια, τό μαρτυρεῖ ὁ Κύριος λέγοντας: «Πολλοί Προφῆτες καί Δίκαιοι ἐπιθύμησαν νά δοῦν αὐτά πού βλέπετε, καί δέν εἶδαν· καί νά ἀκούσουν καί δέν ἄκουσαν (Ματθ. γ' 17). Γι' αὐτήν δέ τήν ἐπιθυμία πού εἶχε παρακαλέσει ὁ Δαβίδ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ, νά μήν ἀργοπορήσει στό νά ἐρθεῖ νά γίνει ἄνθρωπος²⁴.

Ἡ χρήση τοῦ 69^{ου} Ψαλμοῦ²⁵

α1. Ἡ προσευχή ἐνός ἀνθρώπου πού βρίσκεται σέ δοκιμασία.

²² Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὑπόμνημα στους Ψαλμούς, ὁ.π.π.σελ. 291.

²³ Μ. Ἀθανασίου ἐρμηνευτικά .Ε.Π.Ε. τ. 6, σελ. 199, Θεσ/κη 1975.

²⁴ Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 1^{ος}, σ. 582.

²⁵ Συντομογραφίες

α1· Ἐξήγηση Ψαλμῶν, σύμφωνα μέ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

α2· Χρήση τῶν Ψαλμῶν σύμφωνα μέ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

β· Μ. Ἀθανασίου ἔργα, Ἑρμηνευτικά Α, Ψαλμοί, πρὸς Μαρκελλῖνον εἰς τὴν ἐρμη-νεῖα τῶν Ψαλμῶν. Ε.Π.Ε. τόμος 5ος, Θεσ/νίκη, 1975.

γ· Ὅσιος Ἀρσένιος ὁ Καπαδόκης, Ἱερομ. Χρυσοστόμου «Ὁ Γέρον Παῖσιος», Ἅγιον Ὅρος 1994, σελ. 227.

α2. Ὅταν γίνονται μεγάλες καταστροφές.

β. Ὅταν καταδιώκεσαι σέ ἔρημο μή φοβηθεῖς, ψάλλε τὸν παρόντα Ψαλμό κατά τὸν ὄρθρο.

γ. Γιά εὐαίσθητους ἀνθρώπους πού θλίβονται γιά τὸ παραμικρό, καί ἔρχονται σέ ἀπόγνωση νά τοὺς ἐνισχύει ὁ Θεός.

Διδάγματα ἀπό τόν 69^ο ψαλμό

Ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀδιάλειπτης προσευχῆς, τῆς μνήμης Θεοῦ, ἔχει σχέση μέ τὴν ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν. Τά παιδιά γιά νά μάθουν νά γράφουν τό ἀλφάβητο χρησιμοποιοῦν εἰδικό τετράδιο, ἔτσι μέ τὴν ἐξάσκησή μαθαίνουν γραφή.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τὴν «τήρηση τοῦ νοῦ», δηλαδή τὴν φύλαξη τοῦ νοῦ, νά εἶναι συγκεντρωμένος στά λόγια τῆς προσευχῆς. Πρέπει νά δοθεῖ μία φράση, ἕνας τύπος προσευχῆς, τὸν ὁποῖο πρέπει νά λειτουργεῖτε ἀδιάλειπτα.

Ὁ ἄνθρωπος πού θέλει νά κρατᾶ τὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ, πρέπει νά διώχνει ἀπό τὸν νοῦ του κάθε ἄλλη σκέψη, μέριμνα ἢ φροντίδα μέ τὴν φράση αὐτή: «Ὁ Θεός εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες· Κύριε εἰς τό βοηθήσαι μοι σπεῦσον» (Σῶσε με, Θεέ μου. Κύριε, τρέξε γρήγορα νά μέ βοηθήσεις» (Ψαλμ. 69,2).

Αὐτή ἡ φράση ἐκφράζει ὅλα τά βιώματα, τά ὁποῖα μπορεῖ νά προσλάβει ἡ ἀνθρώπινη φύση γιά νά ἀντιμετωπίσει κάθε ἀνάγκη καί πειρασμό. Αὐτή εἶναι μία εὐλαβική ἐξομολόγηση τῆς ψυχῆς πού βρίσκεται σέ διαρκῆ νήψη, πού κατέχεται ἀπό μόνιμη ἀνησυχία ἐξαιτίας τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Αὐτή ἡ προσευχητικὴ φράση δείχνει ἐπίσης τὴν πίστη τοῦ ἀνθρώπου ὅτι ἡ προσευχή του θά εἰσακουσθεῖ καί ὅτι ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐξασφαλισμένη σέ κάθε περίσταση. Ἡ προσευχή αὐτή εἶναι ἡ φωνὴ ἀγάπης καί θερμῆς φιλόνητης διάθεσής του. Εἶναι κραυγὴ τῆς ψυχῆς πού συνειδητοποιεῖ τίς παγίδες πού τῆς ἔχουν στησει. Εἶναι αὐτή ἡ ψυχὴ πού τρέμει μπροστά στους ἐχθρούς της καί, βλέποντας νά πολιορκεῖται ἀπ' αὐτούς μέρα καί νύκτα, ὁμολογεῖ ὅτι δέν θά μποροῦσε ποτέ νά τοὺς ξεφύγει, ἂν ὁ Μεγάλος Προστάτης της δέν τὴν βοηθῆσει.

Αὐτή ἡ φράση εἶναι ἕνα ἀπόρθητο τεῖχος. Εἶναι γι' αὐτούς πού βασανίζονται ἀπὸ δαιμονικὲς ἐπιθέσεις, μιά θωρακισμένη πανοπλία, εἶναι ἡ πιὸ γερὴ ἀσπίδα. Μέσα στὴν ἀηδία, στίς θλίψεις καί στίς ἀγωνίες, τὴν ὥρα πού κάποια σκέψη μᾶς καταβάλλει, ἡ προσευχή αὐτή δέν

μᾶς ἀφήνει νά ἀπελπιστοῦμε γιά τήν σωτηρία μας. Γιατί μᾶς βεβαιώνει ὅτι Ἐκεῖνος τόν Ὅποιο ἐπικαλούμαστε βλέπει τούς ἀγῶνες μας καί δέν εἶναι ποτέ μακριά ἀπό αὐτούς πού Τόν ἱκετεύουν. Μέ λίγα λόγια, ἡ προσευχή αὐτή εἶναι χρήσιμη καί ἀναγκαία γιά τόν καθένα μας καί γιά ὅλες τίς περιστάσεις. Γιατί μόνον ὁ Θεός μᾶς βγάζει ἀπό τά ἀδιέξοδα. Ἐάν θέλω νά ἀφοσιωθῶ, νά συγκεντρώσω τόν νοῦ μου γιατί ἕνας πονοκέφαλος μέ ἐμποδίζει; Θά φωνάξω: «Ὁ Θεός εἰς τήν βοήθειάν μου πρόσχες· Κύριε, εἰς τό βοηθησαί μοι σπεῦσον».

Μέ ταράζει ὁ θυμός, ἡ πλεονεξία, ἡ ἀκηδία (ἡ ἀφροντισία), ἡ λύπη, ἡ μοναξιά, ἡ θλίψη; Θά μέ ἀπαλλάξει ἡ προσευχή αὐτή. Αὐτή μοῦ δίνει τήν δύναμη νά μελετήσω, νά προσευχηθῶ, νά ἀναχαιτίσω τούς σκορπισμένους μου λογισμούς (σκέψεις μέ εἰκόνες). Γιά νά ξεφύγω ἀπ' αὐτή τήν οἰκτρή κατάσταση, ὅπου τά δάκρυά μου καί οἱ στεναγμοί μου δέν μποροῦν νά μέ βγάλουν, θά ἀναγκασθῶ νά φωνάξω: «Ὁ Θεός εἰς τήν βοήθειάν μου πρόσχες·...».

Ναί, αὐτή ἄς εἶναι παντοῦ καί πάντα ἡ διαρκής ἐναχόληση τῆς καρδιάς μας. Μή σταματᾶτε νά ἐπαναλαμβάνετε αὐτή τήν προσευχή στή ἐργασία, στίς ἀκολουθίες καί στά ταξίδια. Ὅπως λέγει κι ὁ Μωϋσῆς, «ὅταν κάθεσαι στό σπίτι σου κι ὅταν βαδίζεις στό δρόμο, ὅταν ξαπλώνεις γιά ὕπνο κι ὅταν σηκώνεσαι» (Δευτ. 6, 7). Νά τήν χαράξετε στά χεῖλιά σας, στους τοίχους τοῦ κελιοῦ (δωματίου σας) ἢ καί στό ἱερό τῆς καρδιάς σας. Αὐτά τά λόγια νά γίνουν ἕνα μέ τήν ἀναπνοή σας²⁶».

«Σωτήριον» ἀναφέρει γιά τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ καί ποιᾷ εἶναι τά ἀγαθά τῆς

Ὅπως λέγει λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, «Ἐπειδή ὁ Θεός, μᾶς ἔδωσε νά κοινωνήσουμε τό καλύτερο καί δέν τό φυλάξαμε, γι' αὐτό μεταλαβαίνει τό χειρότερο, ἐννοῶ τή φύση μας, ὥστε ἀπό τή μιᾶ μεριά νά ἀνακαινίσει τόν ἑαυτό Του καί μέ τόν ἑαυτό Του τό κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωση, καί ἀπό τήν ἄλλη νά διδάξει καί σέ μᾶς τήν ἐνάρετη πολιτεία, ἀφοῦ μέ τόν ἑαυτό Του τήν ἔκαμε σέ μᾶς δυνατή. Νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τή φθορά μέ τήν κοινωνία τῆς ζωῆς γενόμενος ἀπαρχή τῆς ἀναστάσεώς μας. Νά ἀνακαινίσει τό σκεῦος πού ἀχρειώθηκε καί κομματιάστηκε, νά μᾶς λυτρώσει ἀπό τήν τυραννία τοῦ

διαβόλου καί νά τόν νεκρώσει, μέ τό νά μᾶς καλέσει στή θεογνωσία νά μᾶς μάθει νά παλεύουμε ἀποτελεσματικά μέ τόν τύρανο, ὀπλισμένοι μέ ὑπομονή καί ταπεινωση».

Ὁ Θεός ἔγινε τέλειος καί ἀληθινός ἄνθρωπος, «ἄνθρωπος ἐν πληγῇ», (Ἦσ. 53,3) «ἐν δούλου μορφῇ», (Φιλιππ. β' 5–11), χωρίς νά πάψει νά εἶναι τέλειος καί ἀληθινός Θεός, γιά νά κάμει τόν ἄνθρωπο πλήρη καί τέλειο Υἱό τοῦ Θεοῦ καί Θεό κατά χάριν. «Ὁ Θεός πτωχεύει τήν ἐμὴν σάρκα, ἵνα ἐγὼ πλουτίσω τήν αὐτοῦ Θεότητα...κενοῦται τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρόν, ἵνα ἐγὼ τῆς ἐκείνου μεταλάβω πληρώσεως». Ὁ Θεός μας ἔρχεται νά κενωθεῖ, νά πτωχεύσει, νά κριθεῖ, νά σταυρωθεῖ, νά κατέλθει στόν Ἄδη, νά ἀναστηθεῖ καί νά ἀναληφθεῖ, γιά νά φανερώσει μέ ὅλο αὐτό τό μυστήριο τῆς κενώσεώς Του, ὅτι δέν εἶναι δύναμη, ἰσχύς, αὐθεντία, κυριαρχία, νομοθεσία, καταδίκη, τιμωρία, ἐκδίκηση. Ἔρχεται, μέ ἄλλα λόγια, νά σώσει στήν ἀγάπη καί μέ τήν ἀγάπη Του τόν ἄνθρωπο, νά βαστάξει ὅλες τίς ἀσθένειές μας καί νά σηκώσει ὅλα τά ἀνομήματά μας, νά μεταμορφώσει ὅλες τίς ἀπελπιστικά ἀνθρώπινες καταστάσεις σέ γνώση τῆς δυνάμεως τῆς Ἀναστάσεώς Του²⁷».

Μέ λίγα λόγια: Μᾶς ἀγάπησε ὁ Θεός καί αὐτό μᾶς δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις νά τόν ἀγαπήσουμε καί ἐμεῖς.

Τά πλανεμένα δημιουργήματά Του, νά φθάσουν στήν τελειότητα καί στή θέωση²⁸.

Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό προϋποθέτει βαθιά πίστη

Πίστη: Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό προϋποθέτει βαθιά πίστη καί μεγάλη ἀγάπη πρὸς Ἐκεῖνον πού θυσίασε τή ζωὴ Του γιά χάρι τῆς δικῆς μας σωτηρίας.

Ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀφήσει τόν ἑαυτό του στά χεῖρια τοῦ στοργικοῦ πατέρα του, τοῦ Θεοῦ, τότε ἀναπαύεται γιατί γνωρίζει ὅτι ὁ Θεός θά διαχειριστεῖ τήν ψυχὴ του μέ τόν καταλληλότερο τρόπο γιά τήν πνευματικὴ πρόοδο καί προκοπή του.

Ἀκόμα καί ἂν περνᾷ δυσκολίες, χαίρεται γιατί γνωρίζει ὅτι τίποτα δέν εἶναι ἱκανό νά τόν βλάψει καί νά τόν χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

²⁶ Ἀββᾶ Κασσιανοῦ, συνομιλίες μέ τούς πατέρες τῆς ἐρήμου, ἐκδ. «Ἐτοιμασία», τόμ. Α', σελ.375 κ. ἐξῆς...

²⁷http://www.apostolikidiakonia.gr/gr_main/catehism/theologia_zoi/themata.asp?content=selides_katixisis/content_Christmas.asp&main=kat013&file

²⁸ Φωνὴ τοῦ Κυρίου 25 Δεκ. 2005, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Γιά νά ἐπιτρέψει ὁ Θεός νά συμβεῖ κάτι, σημαίνει ὅτι ἔχει τό σχέδιό Του γιά τόν κάθε ἕνα, γι' αὐτό καί ὁ ἄνθρωπος ἐλπίζει σ' Αὐτόν καί νιώθει ἀσφαλισμένος στό λιμάνι τῆς ἐλπίδας Του.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει σύμμαχο τόν Θεό καί ἀφήνεται στή θεία Πρόνοια²⁹, ξεπερνάει τούς κινδύνους καί ὁποιαδήποτε μορφή ἀπελπισίας καί δέν τά βάζει μέ τόν Θεό. Τά προβλήματα γίνονται ἀφορμή ὁ ἄνθρωπος νά ἀπιστεῖ περισσότερο πρὸς τόν ἑαυτό του καί μέ περισσότερη ταπείνωση νά ἐλπίζει στόν Θεό³⁰.

Ὁ Θεός φροντίζει γιά σένα³¹

Ἀπό τὰ Αποφθέγματα Γερόντων³² διαβάζουμε στήν παρ. 9 στόν Ἀββᾶ Σιλουανό: «Ἐγώ δοῦλος εἶμαι καί ὁ Κύριός μου, μοῦ εἶπε: Δούλευε τό ἔργο μου³³ κι ἐγώ σέ τρέφω καί ἀπό ποῦ; Μή ρωτᾶς εἴτε ἔχω, εἴτε

²⁹ Τί εἶναι ἡ θεία Πρόνοια; Εἶναι ἡ προέκταση καί συμπλήρωση τῆς θείας δημιουργίας. Δηλαδή δημιουργία καί Πρόνοια εἶναι ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ οἱ ὁποῖες ἀλληλοεξαρτῶνται καί ἀλληλοσυμπληρώνονται. Ὁ Θεός ἐδημιούργησε τόν κόσμο καί ὁ Θεός προνοεῖ περί τοῦ κόσμου. Ὁ Θεός εἶναι ποιητής καί προνοητής, ὥρισε φυσικούς νόμους γιά νά κυβερνιέται ὁ κόσμος, ἐπίσης ἐπιβλέπει καί κατευθύνει καί ὅταν χρειάζεται ἐπεμβαίνει ὁ ἴδιος. Αὐτή ἡ συνεχῆ καί ἄμεση φροντίδα καί ἐπίβλεψη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου πρὸς ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς του καί τοῦ προορισμοῦ του ὀνομάζεται θεία Πρόνοια. Πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά τόν κόσμο δηλαδή συνεχίζεται ἡ δημιουργία, συνεχίζεται ἡ συντήρηση καί ἡ φροντίδα. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι γεμάτη ἀπό ἀναφορές στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά τόν κόσμο. Ἔχουμε λοιπόν γιά τήν συντήρηση τοῦ κόσμου καί γιά τήν καθοδήγηση καί βοήθεια τῶν ὄντων τοῦ κόσμου. Καί ἰδίως τῶν ἀνθρώπων πρὸς πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεως τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀγάπη καί ἡ γνώση γιά τή σωτηρία. Γιατί ὁ Θεός θέλει: «πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν». (Α΄ Τιμ. 2, 4). Θέλει ὅλοι νά σωθοῦμε καί ὅλοι νά γνωρίσουμε τόν Θεό, ἀγαπώντας τόν Θεό ὑπακούοντας στίς θείες ἐντολές Του, ἔτσι ἀποκτοῦμε τήν σωτηρία μας. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐπεμβαίνει καί ἔξω ἀπό τούς φυσικούς νόμους τοῦ κόσμου τούς ὁποίους μεταλλάσσει καί αὐτό εἶναι τό θαῦμα. (Ἀπόσπασμα ὁμιλίας τοῦ π. Μύρωνος Σιμωνοπετρίτου μέ θέμα: «ἐμπιστοσύνη στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ»).

³⁰ Περιοδικό «Καθ' «ὁδόν», τεύχ. 41, ἔτος 2013 – Ἐκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Λεμεσοῦ.

³¹ Απομαγνητοφωνημένα ἀποσπάσματα τοῦ Ἀρχ. Ἀθανασίου Μυτιληναίου.

³² Ε.Π.Ε. τόμ. 1^{ος}, σελ. 697.

³³ Ποιό εἶναι τό ἔργο τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ ἀλλά καί κάθε πιστοῦ; Α) Τό ἔργο τῆς σωτηρίας του, τό ξεπέραςμα τῶν ὀρίων τῆς μερίμνης γιατί

κλέβω, εἴτε δανείζομαι σύ μή ρωτᾶς. Μονάχα νά ἐργάζεσαι κι ἐγώ θά σέ τρέφω. Ἐγώ ἂν ἐργάζομαι ἀπό τόν μισθό μου τρώγω κι ἂν δέν ἐργάζομαι ἀγάπη τρώγω».

Μέσα στά λόγια τοῦ Ἀββᾶ κρύβονται ἄγνωστες ἐνέργειες τῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εὐρίσκονται στήν ἁγία Γραφή. Κατ' ἀρχάς δειχνεῖ μία ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἀββᾶ στήν ἀγάπη καί στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὅσον ἀφορᾶ τήν διατροφή του. Αὐτή τήν ἐμπιστοσύνη πρέπει νά τήν ἔχουν ὅλοι πού πιστεύουν στόν Χριστό.

Ὁ σημερινός Χριστιανός πού ζεῖ στόν κόσμο ἔχει τά πάντα γύρω του, γιά νά περάσει μιὰ ζωὴ ἄνετη, τροφές, γιατρούς, κ.τ.λ. Δυστυχῶς ὁμως πάρα πολλοί ξεχνοῦν τήν ἀγάπη καί τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Δέν πρέπει ἡ καρδιά μας νά εἶναι δοσμένη στήν ἀνθρώπινη φροντίδα. Νά μοιάζει μέ τήν πίστη τοῦ μικροῦ παιδιοῦ στούς γονεῖς του. Κανένα παιδί δέν διανοήθηκε ὅτι δέν θά φάγει γιατί δέν θά φροντίσουν οἱ γονεῖς του. Λέγει ὁ Θεός στόν προφ. Ἡσαΐα (49, 15): «ἂν ἡ μάνα δέν ξεχνᾷ τό παιδί της ἐγώ πῶς θά σέ ξεχάσω;» Γι' αὐτό ὁ Κύριος εἶπε: «ἐάν δέν στραφεῖτε καί δέν γίνετε σάν τά παιδιά δέν μπορεῖτε νά μπῆτε στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ». (Ματθ. 18, 3).

«Ἐἴτε ἔχω...». Ὁ Θεός ἔχει τά πάντα, τό βεβαιώνει ἡ Γραφή: «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς». (Ψαλμ. 23, 1). Τά πάντα εἶναι δικά Του.

«Ἐἴτε κλέβω...». Ἀπό ποῦ κλέβει ὁ Θεός; Εἶναι μιὰ χαριτωμένη ἐκφραση, ἀφοῦ ὅλα εἶναι δικά Του. Ἀπό ποῦ πήρε ὁ κόρακας τό ψητό κρέας καί τό ἔφερε στόν προφ. Ἡλία; (Β΄ Βασιλ. 17, 6). Ἀπό κάποια σφάγια πού εἶχαν ἐτοιμάσει ἄνθρωποι, τό κοράκι ἔκλεψε τό κρέας.

«Ἐἴτε δανείζομαι». Ὁ Θεός δανεῖζεται ἀπό τούς ἐλεούντας. «Δανεῖζει Θεῶ ὁ ἐλεῶν πτωχόν». (Παροιμ. 19, 17).

Ὁ Θεός ἔτρεφε τούς Ἑβραίους γιά 40 χρόνια θαυματουργικά μέ τό μάννα, (Ἐξοδος, 4 – 35).

Ὁ χορτασμός τῶν 5.000 ἀνδρῶν στήν ἔρημο, μέ 5 ψωμιά καί 2 ψάρια Ματθ. (14,13-21).

αὐτή καταστρέφει τό ἔργο τῆς σωτηρίας. Β) Τό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων σάν ἱεραποστολή καί ποιμαντική. Γ) Ἡ ὁμολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἰδιαίτερα στίς μέρες τοῦ ἀντιχρίστου, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν πιστῶν ἀπό τά κοινά ἀγαθά καί ἡ ζωὴ τους στήν ἔρημο. (Ἀποκ. 12^ο κεφάλ). Τό πῶς θά διατρέφονται οἱ πιστοὶ γιά 3,5 χρόνια μόνον ὁ Θεός γνωρίζει.

Κι ἂν δὲν ἐργάζομαι τό βιοποριστικό ἔργο, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά μέ τρέφει.

Διαβάζομε στό Γεροντικό: «Τήν νοητήν θάλασσαν πλέων, θάρρει τῷ Ἰησοῦ» [150].

«Θάλασσα εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ οικονομία, ἡ χρηστότης τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό, νά θυμᾶσαι ὅτι, ὅπως ὅταν μπαίνης στην θάλασσα περιβάλλεσαι γύρω γύρω ἀπό θάλασσα, ἔτσι καί μέσα στήν ζωή, παντοῦ, ὅπου καί ἂν βρίσκεσαι, εἶναι ἡ νοητή θάλασσα τοῦ Χριστοῦ· «ἐν αὐτῷ γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν» (Πράξ. 17,28). Ἐπομένως, ἡμέρα καί νύκτα εἶσαι καί σύ «ἐν Χριστῷ», (Β' Κορ. 12,2), μέσα στόν Χριστόν. Ὅταν διασχίσης λοιπόν τήν θάλασσα τῆς ζωῆς σου, ἔχε τό θάρρος σου στόν ἄορατον Ἰησοῦν».

ΨΑΛΜΟΣ 120^{ος}

Ἡ δομή τοῦ ψαλμοῦ

Τούς Ψαλμούς αὐτούς, τῶν ἀναβαθμῶν, κατά τόν Μ. Ἀθανάσιο, τραγουδοῦσαν οἱ Ἰσραηλίτες ὅταν ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τήν Βαβυλώνα καί ἐπέστρεφαν στά Ἱεροσόλυμα.

Ὁ Ψαλμός αὐτός περιέχει τήν πλήρη ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἰσραήλ στόν Θεό παρ' ὅλες τίς διαφορετικές θλίψεις πού ὑπέστη. Ἀποτελεῖται ἀπό δύο μέρη: (Στίχ, 1 – 2), περιλαμβάνει μικρό πρόλογο καί τό θέμα του ἀπό τόν (στίχ. 3 – 8) ὅπου ἀναπτύσσεται τό θέμα πού εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στόν Θεό³⁴.

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ Ψαλμοῦ

«Ὡδή τῶν ἀναβαθμῶν³⁵». Ἄλλος «Ἄσμα στίς ἀναβάσεις».

Ἡ ὠδή τῶν ἀναβαθμῶν προφητεύει τά λόγια πού ἔλεγαν οἱ Ἑβραῖοι ὅταν ἄρχισαν νά ἀναβαίνουν ἀπό τή Βαβυλώνα στήν Ἱερουσαλήμ. Ὅρη λέγει τούς οὐρανοῦς πού εἶναι ψηλά, γιατί ἀπό τούς οὐρανοῦς ἤλπιζαν ὅτι θά ἔρθει σ' αὐτούς ἡ συνηθισμένη ἀπό τόν Κύριο βοήθεια, γιά νά παραπέμψει αὐτούς ἀβλαβεῖς στήν πατρίδα τους τά Ἱεροσόλυμα³⁶.

Ψαλ. 120,1 Ἦρα τούς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου.

Ψαλ. 120,1 Ἀπό τήν ξένη χώραν ἐσήκωσα τά μάτια μου πρὸς τὰ ὄρη Σιών, ἀπό ὅπου θά ἔλθει ἡ βοήθειά μου ἀπό τόν Κύριο, γιά νά ἐπαναπαρισθῶ.

Πρόσεχε ψυχή μου τήν ὥρα πού βρίσκεσαι σέ ἀδιέξοδο καί ἀμηχανία, γιατί ζεῖς μέσα στά κακά, νά ἔχεις στραμμένο τό βλέμμα σου πρὸς τόν Θεό, μέ σκοπό νά βρεῖς τήν θεία παρηγοριά. Αὐτό εἶναι τό κατόρθωμα τῶν δοκιμασιῶν καί κέρδος πού ἀναπτέρωνει καί διεγείρει αὐτή καί τήν κάνει νά ἐπιζητεῖ τήν οὐράνια βοήθεια καί τήν ἀπομάκρυνση ἀπό ὅλα τά κοσμικά πράγματα. Γιατί ἂν οἱ Ἰουδαῖοι πού ἦταν χαμηλῆς πνευματικότητας ἐξ αἰτίας τῆς ταλαιπωρίας, τῆς αἰχμαλωσίας

35 Ἀπό τόν 119^ο ἕως τοῦ 133^{ου} Ψαλμόν ὀνομάζονται ἀναβαθμοί καί ἀποτελοῦν τό 18^ο κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, ὁ συγγραφέας εἶναι ἄγνωστος. Οἱ Ψαλμοί αὐτοί ἔλαβαν τό ὄνομα «ἀναβαθμοί» ἀπό τέσσερις ἐρμηνείες, γνῶμες. Α) Κατά τούς πολλούς ἐρμηνευτές εἶναι πατριωτικά τραγούδια, χαρμόσυνα πού ἔψαλλαν οἱ Ἰσραηλίτες ὅταν ἀνέβαιναν ἀπό τήν Χαλδαία στά Ἱεροσόλυμα. Β) Κατά τήν γνώμη πολλῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν οἱ ἀναβαθμοί ἦταν ὕμνοι τῶν ἐπαναπατριζομένων Ἰουδαίων καί τούς ἔψαλλαν τρεῖς φορές τόν χρόνο, τό Πάσχα, τήν Πεντηκοστή καί τῆς Σκηνοπηγίας, (Ἐξοδ. 34, 24). Γ). Κατά τό Ταλμούδ στήν αὐλή τοῦ ναοῦ ὑπῆρχε σκάλα μέ σχῆμα ἡμικυκλικό ἀπό 15 σκαλοπάτια πού ὀδηγοῦσε ἀπό τό προαύλιο στίς θέσεις τῶν γυναικῶν καί στή συνέχεια τῶν ἀνδρῶν. Ἡ ἀξιοπιστία αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας ἀμφισβητεῖται. Δ) Εἶναι ἡ νεώτερη γνώμη περισσοτέρων ἐρμηνευτῶν. Σ' αὐτούς τούς Ψαλμούς ὑπάρχει ρυθμός προοδευτικός, κλιμακωτός, βαθμιαῖος ἐκφράσεων καί σκέψεων, ὅπως εἶναι τά σκαλοπάτια τῆς κλίμακας. (Ἀρχιμ Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Ψαλμοί, τόμ. 24^{ος} Ἀθήναι 1965, σελ. 554).

36 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὀ.π.π. τόμ. 2ος, σ. 324.

³⁴ Ἀρχιμ Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Ψαλμοί, τόμ. 24^{ος} Ἀθήναι 1965, σελ. 556-557).

καί τῆς δουλείας, εἶχαν στραμμένο τό βλέμμα τους πρός τόν οὐρανό περιμένοντας τήν θεία βοήθεια· πολύ περισσότερο ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί πού ζητεῖται νά ἔχουμε περισσότερη πνευματική τελειότητα, πρέπει νά καταφεύγουμε πάντοτε στόν Θεό πού εἶναι ὁ δημιουργός τῆς οἰκουμένης³⁷.

Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅταν σηκώσουμε τά μάτια τῆς ψυχῆς μας (τόν νοῦ καί τήν διάνοια) καί ἀποχωρίζονται ἀπό τά γήινα πράγματα, θά ἔρθει καί σέ μᾶς ἡ βοήθεια ἀπό τόν Κύριο³⁸.

«Ὅρη» αὐτά πρός τά ὅποια ὁ ποιητής στρέφει τούς ὀφθαλμούς του πλήρεις ἐλπίδων, εἶναι τά ὄρη τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἶναι τό σημεῖο τοῦ ὀρίζοντα, τό ὅποιο βλέπει ἐν πνεύματι μέ τά μάτια τῆς ψυχῆς του κατά τήν ὥρα τῆς προσευχῆς του, γιατί ἀπ' ἐκεῖ ἀναμένει τή σωτηρία του³⁹.

Ψαλ. 120,2 ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τόν οὐρανόν καί τήν γῆν.

Ψαλ. 120,2 Ἡ βοήθειά μου θά ἔλθει ἀπό τόν Κύριον, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τόν οὐρανόν καί τήν γῆν.

Ἡ βοήθεια δέν θά ἔλθει ἀπό ἀνθρώπους οὔτε ἀπό χρήματα, οὔτε ἀπό συμμαχούς, οὔτε ἀπό ὀχυρώματα. Θά ἔλθει ἀπό τόν Κύριο. Ἡ συμμαχία ἀνθρώπου καί Θεοῦ εἶναι ἀκαταμάχητη ἀλλά καί εὐκολοκατόρθωτη. Δέν χρειάζεται νά βαδίσει μακρῶς οὔτε χρήματα νά ξοδέψει οὔτε ἀντιπροσώπους νά στείλει, ἀρκεῖ μόνο νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τά ἀνθρώπινα καί νά στηρίζεται στήν ἐλπίδα πρός τόν Θεό⁴⁰.

Ψαλ. 120,3 μὴ δώης εἰς σάλον τόν πόδα σου, μηδὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε.

Ψαλ. 120,3 Εἶθε, ὦ ψυχή μου, ποτέ νά μὴ σαλευθεῖ τό πόδι σου. Ποτέ νά μὴ νυστάξῃ καί ἀδιαφορήσῃ γιά σένα ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος σέ φυλάσσει.

«Μὴ δώης». Ἐκφράζει εὐχή νά μὴ ἀποθαρρυνθεῖ γιά νά ἐνισχυθεῖ ἀπό τόν Θεό⁴¹.

«Μηδὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε...». Εἶναι μία ἀνθρωποπαθῆς ἔκφραση μεταφοράς, ἐκφραστικότερη γιά νά τονίσει τή θεία Πρόνοια καί προστασία⁴².

Ἐπειδὴ ζητοῦν τήν οὐράνια βοήθεια καί ἐπιθυμοῦν νά τήν ἀπολαύσουν, πρέπει καί αὐτοὶ νά προσφέρουν κάτι, ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπό τόν καθένα. Δηλαδή νά μὴ ἐκτραπεῖς, μὴ σκανδαλισθεῖς καί τότε θά ἔχεις τόν Θεό βοηθό σου, χωρίς νά σέ ἐγκαταλείπει, ποτέ. Ἀρκεῖ νά φροντίζουμε καί νά ἐνεργοῦμε γιά τήν σωτηρία μας. Καί ἂν ἀκόμη προσφέρουμε αὐτά πού μποροῦμε, ὅμως χρειάζεται καί ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ γιά νά εἴμαστε ἀσφαλεῖς καί γιά νά μένουμε ἀμετάβλητοι.

Πότε σαλεύεται τό πόδι του; Ἐκεῖνος πού βαδίζει σέ ὀλισθηρά πράγματα καί πού δέν ἔχουν ἰσχυρή βάση, ὅπως εἶναι ὁ ἔρωτας τῶν χρημάτων, ὁ πόθος τῶν κοσμικῶν πραγμάτων. Γιατί αὐτά δέν εἶναι ποτέ σταθερά ἀλλά μεταβάλλονται καί ταράσσονται περισσότερο καί ἀπό τά κύματα περνοῦν καί χάνονται γρηγορότερα καί ἀπό τά ρεύματα τῶν ποταμῶν καί εἶναι ἀσθενέστερα ἀπό ὅποιαδήποτε ἄμμο καί ἐξα-φανίζονται⁴³».

Μὴ βαδίζεις, ὦ ἄνθρωπε, τήν πορεία καί ζωὴ σου σέ πράγματα πού δέν μένουν σταθερά ἀλλά μεταβάλλονται, ὅπως εἶναι ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα, οἱ ἡδονές καί ὅλα τά κοσμικά πού τελικά καταστρέφονται. Νά βαδίζεις πάντοτε στόν ἴσιο δρόμο, πού εἶναι ἡ ἀρετὴ καί ἡ ἐργασία τῶν θείων ἐντολῶν. Αὐτός ὁ δρόμος σέ κάνει νά τρέχεις τόν δρόμο τῆς ζωῆς αὐτῆς μέ ἀσφάλεια γιατί σέ προστατεύει ὁ Θεός⁴⁴.

Νά μὴ ἔχεις κανέναν δισταγμό ἢ ἀμφιβολία ἀλλά νά πιστεύεις βέβαια στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πού δείχνει μεγάλη ἐπιμέλεια γιά νά σέ φυλάττει, νά μὴ σοῦ ἔρθει κάποιος πειρασμός ἢ κάποια δυσκολία⁴⁵.

Ψαλ. 120,4 ἰδοὺ οὐ νυστάζει οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων τόν Ἰσραήλ.

Ψαλ. 120,4 Ἰδοὺ, δέν θά νυστάξῃ, οὔτε θά κοιμηθεῖ, οὔτε θά ἀδιαφορήσῃ ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος περιφρουρεῖ τόν Ἰσραηλιτικὸ λαό.

Αὐτό εἶναι τό συνεχές ἔργο τοῦ Θεοῦ, τό νά σέ ἔχει σέ ἀσφάλεια ἀπό τήν ἀρχὴ καί ἀπό τήν ἐποχὴ τῶν προγόνων σου. Δέν θά παρατήσῃ τό

37 Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 631-633

38 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 325.

39 Ἀρχ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Οἱ Ψαλμοί, τόμ. 24, σελ. 557.

40 Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 633.

41 Ἀρχ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Οἱ Ψαλμοί, τόμ. 24, σελ. 557.

42 Ἀρχ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Οἱ Ψαλμοί, τόμ. 24, σελ. 557.

43 Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 635-637

44 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 326.

45 Θεοδωρήτου Κύρου, «τό ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ», Βιέννη 1817, σελ. 336.

ἔργο Του καὶ δὲν θὰ ἐγκαταλείψει αὐτὸ πού συνηθίζει νὰ πράττει, ἂν ἐσύ δὲν ἀφήσεις τὸ πόδι σου νὰ σαλευθεῖ. Δὲν θὰ σέ ἐγκαταλείψει, ἀλλὰ καὶ θὰ σέ προστατεύσει χαρίζοντάς σου μεγάλη ἀσφάλεια⁴⁶.

Ἄν ἐσύ λέγεις, ὅταν ἀποφεύγεις νὰ ἀσχολεῖσαι μὲ τὰ προσωρινὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ βαδίζεις τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς, νὰ γνωρίζεις ὁ Κύριος δὲν θὰ ἀμελήσει καὶ θὰ σέ προστατεύει σάν κόρη ὀφθαλμοῦ μὲ τὴν Χάρη καὶ τὴν Πρόνοιά Του. «Ὅπως προστάτευε τὸν παλαιὸ Ἰσραὴλ, Αὐτὸς τώρα θὰ διαφυλάττει τὸν νέον Ἰσραὴλ, δηλαδή ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς⁴⁷.

Ψαλ. 120,5 *Κύριος φυλάζει σε, Κύριος σκέπη σοι ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου.*

Ψαλ. 120,5 *Τὸνναντίον, ὁ Κύριος θὰ σέ περιφρουρήσει ἀσφαλῆ, ὦ λαέ τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ Κύριος θὰ εἶναι ὁ παντοδύναμος σκεπαστῆς καὶ ὑπερασπιστῆς σου, ὁ ὁποῖος θὰ ἴσταται συμπαραστάτης σου ἐκ δεξιῶν σου.*

Θὰ εἶναι, λέγει ὁ συμπαραστάτης σου, σύμμαχός σου, βοηθός σου καὶ ἡ σκέπη σου. Θὰ σταθεῖ δίπλα στό δεξί σου χέρι, ὥστε νὰ εἶσαι ἀκατανίκητος, δραστικός, ἰσχυρός, κυρίαρχος, νὰ κερδίζεις τὴ νίκη, ἀφοῦ αὐτὴ πρό πάντων εἶναι ἐκείνη γιὰ τὴν ὁποία κάνουμε τὰ πάντα. Χαρακτηρίζει τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ μὲ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, παριστάνοντας ὀλόκληρη τὴ φρούρησή Του καὶ τὴ συμμαχία πού βρίσκεται τόσο κοντά του μὲ τὸ δεξί χέρι καὶ τὴ σκέπη⁴⁸.

Ἄν βαδίζεις τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς, ὁ Κύριος θὰ σέ προστατεύει καὶ θὰ παραστέκεται στό δεξί σου χέρι, δηλαδή θὰ εἶναι ἡ σκέπη σου γιὰ νὰ πράττεις ἔργα ἀγαθὰ⁴⁹.

Ψαλ. 120,6 *ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα.*

Ψαλ. 120,6 *Τότε κατὰ τὴν ἡμέρα ὁ ἥλιος δὲν θὰ σέ καύσει, οὔτε ἡ πού ζητοῦμε. σελήνη θὰ σέ βλάμει κατὰ τὴν νύκτα.*

Θέλοντας λοιπὸν ὁ Θεὸς νὰ δείξει τὴν πλούσια πρόνοιά Του, τὸ ὅτι δηλαδή σέ ἀπαλλάσσει ὄχι μόνο ἀπὸ τίς συμφορές ἀλλ' δὲν σ' ἀφήνει νὰ πάθεις οὔτε αὐτὰ πού παθαίνουν οἱ ἄνθρωποι, πρόσθεσε καὶ αὐτό. Γιατί εἶναι πλούσια ἡ χορηγία τῆς βοήθειάς Του, ἀπερίγραπτη ἡ φιλανθρωπία Του παρέχοντας τὴ βοήθειά Του ὄχι ἀνάλογα μὲ τὴν ἀνάγκη μας, ἀλλ' αὐτὰ πού χορηγεῖ ὑπερβαίνουν καὶ ἐκεῖνα πού ζητᾶμε⁵⁰.

Ὅταν βαδίζεις τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς οὔτε ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι θὰ σέ βλάψουν. Δείχνει μὲ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Δαβὶδ τὴν ἄκρα ἐπιμέλεια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο⁵¹.

«Ἡ σελήνη». Μπορεῖ νὰ ἀναφέρεται στὴν παγωμένη δροσιά τῆς νύχτας ὅταν εἶναι «ξαστεριά⁵²».

Ψαλ. 120,7 *Κύριος φυλάζει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάζει τὴν ψυχὴν σου ὁ Κύριος.*

Ψαλ. 120,7 *Ὁ Κύριος θὰ σέ προφυλάξει ἀπὸ κάθε κακό. Θὰ φυλάζει τὴν ζωὴ σου ὁ Κύριος.*

Ὁ Κύριος εἶναι Αὐτὸς πού δὲν ἀφήνει οὔτε αὐτὰ τὰ μικρὰ νὰ σέ λυπήσουν, ἀλλ' ἐπεκτείνει τὴν Πρόνοια καὶ τὴ φροντίδα Του μέχρι νὰ σέ καταστήσει ἀκατάβλητο ἀπὸ τὰ ἐπερχόμενα λυπηρὰ τὰ ὁποῖα ὑποχωροῦν καὶ παραμερίζουν μπροστά στό νεῦμα τοῦ Θεοῦ, πράγμα πού δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ συμβεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἂν σοῦ συμβεῖ, ὀτιδήποτε, θὰ μπορέσει νὰ σέ σώσει καὶ νὰ σέ ἀπαλλάξει ἀπὸ ὅλα καὶ νὰ σοῦ χαρίσει τὴν ἐλευθερία⁵³.

Ὁ Θεὸς θέλει νὰ φυλάξει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ κάθε κίνδυνο. Λέγει ὁ ὁσιος Νικήτας: «θέλει νὰ σέ κρατήσῃ μακριὰ ἀπὸ κάθε πονηρὴ συνάντηση καὶ νὰ μὴ σέ νικήσῃ ἢ κάθε μορφή τῆς κακίας⁵⁴».

Ψαλ. 120,8 *Κύριος φυλάζει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.*

⁴⁶ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 637-639.

⁴⁷ Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 326.

⁴⁸ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 639.

⁴⁹ Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 326-327.

⁵⁰ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 639.

⁵¹ Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 327.

⁵² Ἀρχ. Ἰωὴλ Γιαννακοπούλου, Οἱ Ψαλμοί, τόμ. 24, σελ. 558.

⁵³ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στοὺς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 639-641.

⁵⁴ Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 328.

Ψαλ. 120,8 Ὁ Κύριος θά φυλάξει τήν εἴσοδόν σου καί τήν ἔξοδόν σου ἀπό τό σπίτι σου· γενικῶς τήν πορεία τῆς ζωῆς σου καί στό παρόν καί στό μέλλον.

Εἶδες τήν συνεχή συμμαχία πού εἶναι παντοῦ παροῦσα, καί κατά τήν εἴσοδό σου καί κατά τήν ἔξοδό σου; Τί θά μπορούσε νά ἐξισωθεῖ μέ αὐτή τήν ἀγάπη; Τί μέ τήν φιλανθρωπία Του; Ἐδῶ βέβαια ὑπαινίσσεται ὅλη τή ζωή, γιατί ἀπ' αὐτά συνίσταται ὅλη ἡ ζωή, ἀπό εἰσόδους καί ἐξόδους. Καί γιά νά δείξει αὐτό πῶς καθαρά, πρόσθεσε, «ἀπό τώρα καί στόν αἰῶνα». Ὅχι γιά δύο, τρία καί δέκα καί εἴκοσι καί ἑκατό χρόνια, ἀλλά συνέχεια, πράγμα πού δέν εἶναι δυνατόν νά συμβεῖ μέ τούς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι εὐκολά μεταβάλλονται· σήμερα εἶναι φίλος αὔριο εἶναι ἐχθρός. Σέ πολεμεῖ καί σέ ἐπιβουλεύεται χειρότερα ἀπ' ὅποιοιδήποτε ἐχθρό, ἐνῶ τά τοῦ Θεοῦ εἶναι μόνιμα, σταθερά, μέ διάρκεια, ἀθάνατα, χωρίς νά ἔχουν τέλος.

Γιά νά τά ἐπιτύχουμε λοιπόν αὐτά, ἄς προσφέρουμε καί αὐτά πού ἐξαρτῶνται ἀπό ἐμᾶς, ὥστε νά ἐπιτύχουμε τά μελλοντικά ἀγαθά, μέ τήν βοήθεια τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ⁵⁵.

Ἦ νοεῖται, ὅτι θέλει νά σέ φυλάξει ὁ Θεός τόσο κατά τήν εἴσοδο τῆς ζωῆς σου, δηλαδή ἀπό τή γέννησή σου, ὅσο καί κατά τήν ἔξοδο ἀπό αὐτή τήν ζωή κατά τόν θάνατόν σου. Σέ ὅλον σου τόν βίον θά σέ φυλάττει⁵⁶.

«Τήν εἴσοδόν σου καί τήν ἔξοδόν σου...». Αναγωγικά ἀναφέρεται ἡ «εἴσοδος» γιά τήν ποσότητα τοῦ φαγητοῦ ὥστε νά μή γίνεις κοιλιόδουλος καί γαστρίμαργος καί «τήν ἔξοδο» γιά νά εἶσαι πολύ προσεκτικός στά λόγια πού λέγεις, νά μή κατηγορεῖς, ἢ νά καταλαλεῖς, ἢ νά ψεύδῃσαι κ.τ.λ.

Ἐκεῖνος πού ἔχει ἐγκράτεια εἰσόδου καί ἐξόδου στά φαγητά καί στά λόγια, ἀποφεύγει τήν ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καί καταπραῖνει τόν παράλογο θυμό. Αὐτά περισσότερο ἀπ' ὅλα νά φροντίζει ὁ ἀγωνιζόμενος καί νά τά ἐπιδιώκει μέ κάθε τρόπο. Γιατί μέ αὐτά δυναμώνει ἡ πρακτική ἄσκηση⁵⁷ καί στερεώνεται ἡ θεωρητική ἐπίδοση⁵⁸, δηλαδή ὁ νοῦς νά ἔχει κοινωνία μέ τόν Θεό.

55 Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁμιλίες στούς Ψαλμούς, τόμ. 6, σελ. 641.

56 Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π.π. τόμ. 2^{ος}, σ. 328.

57 Ὅπως νηστεία, προσευχή, μετάνοια καί ἐξομολόγηση, ἔμπρακτη ἀγάπη καί βοήθεια στόν πλησίον. <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13178/>

Ἡ χρήση τοῦ 120^{ου} Ψαλμοῦ

α1⁵⁹. Ἐνάντια στούς συκοφάντες.

α2. Κατά τῶν συκοφαντῶν. Κατά τῆς γλωσσοφαγιάς.

γ. Γιά νά προστατεύσει ὁ Θεός τοὺς σκλάβους ἀπό τὰ ἐχθρικά χέρια, νά μήν τοὺς κακοποιήσουν μέχρι νά ἐλευθερωθοῦν.

δ. Ὅταν φεύγεις ἀπό τό σπίτι σου γιά δουλειά ἢ ταξίδι.

στ. Προσευχή ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεό νά μᾶς προστατεύει ἀπό κάθε κακό καί ἐπίβουλο ἐχθρό μας.

θ. «Πρὸς δοξολογίαν καί ἐν γένει πρὸς λατρεία τοῦ Θεοῦ ἐν οἷς ἐκτίθενται οἱ τοῦ Θεοῦ ιδιότητες. Ἡ ἀγαθότης καί τὸ ἔλεός Του».

«Χαρακτῆρες καί ιδιώματα τῶν ἀγαθῶν καί τῶν κακῶν ἀνθρώπων καί περὶ τῆς εὐτυχίας καί δυστυχίας αὐτῶν».

Διδάγματα ἀπὸ τὸν 120^ο ψαλμό

Ἔλεγε ὁ ἅγιος Παῖσιος: «Οἰκονομαεῖ ὁ Θεός. Βλέπει τις ἀνάγκες, τις ἐπιθυμίες μας, καί, ὅταν κάτι εἶναι γιά τὸ καλό μας, μᾶς τὸ δίνει. Ὅταν κανεὶς χρειάζεται σέ κάτι βοήθεια, ὁ Χριστὸς καί ἡ Παναγία βοηθοῦν. Ρωτοῦσαν τὸν Γέροντα Φιλάρετο: «Τί θέλεις, Γέροντα, νά σέ οικονομήσουμε;». «Ὅ,τι θέλω ἡ Παναγία θά τὸ στείλῃ», ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος. Καί ἔτσι γινόταν. Ὅταν ἐμπιστευόμαστε τὸν ἑαυτὸ μας στόν Θεό, ὁ Καλὸς Θεὸς μᾶς παρακολουθεῖ καί μᾶς οικονομάει. Σὰν καλὸς οἰκονομὸς δίνει στόν καθένα μας ὅ,τι τοῦ χρειάζεται καί μᾶς φροντίζει ἀκόμη καί σέ λεπτομέρειες γιά τις ὑλικὲς ἀνάγκες μας. Καί γιά νά καταλάβουμε τήν φροντίδα Του, τήν Πρόνοιά Του, μᾶς δίνει ἀκριβῶς ὅ,τι μᾶς χρειάζεται.

58 Ὅσιον Ἥλια τοῦ Ἐκδίκου, Φιλοκαλία, τόμ. Γ' ἐκδ. Περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 37.

59 Συντομογραφίες

α2. Χρήση τῶν ψαλμῶν σύμφωνα μέ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

β. Μ. Ἀθανασίου ἔργα, Ἑρμηνευτικά Α, ψαλμοί, πρὸς Μαρκελλῖνον εἰς τὴν ἔρμη-νεῖα τῶν Ψαλμῶν. Ε.Π.Ε. τόμος 5ος, Θεσσαλονίκη, 1975.

γ. Ὅσιος Ἀρσένιος ὁ Καπαδόκης. Ἱερομ. Χρυσοστόμου «ὁ Γέρον Παῖσιος», Ἅγιον Ὅρος 1994, σελ. 227.

στ. Χ. Τσολακίδη, Οἱ Ψαλμοὶ γιά κάθε περίσταση, β' ἐκδ. Τσολακίδη, 2, Ἀθήνα 2003.

θ. Ἁγίου Νεκταρίου, «Ψαλτήριον τοῦ Παντάνακτος Δαυΐδ», ἐκδ. β, ἐκδ. Νεκτ. Παναγόπουλος, Ἀθήνα 2003

Ἡ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ εἶναι μιὰ συνεχῆς μυστικὴ προσευχή, ποὺ φέρνει ἀθόρυβα τὶς δυνάμεις τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ ποὺ χρειάζονται καὶ τὴν ὥρα ποὺ χρειάζονται, καὶ τότε τὰ φιλότιμα παιδιά Του Τὸν δοξολογοῦν συνέχεια μὲ πολλὴ εὐγνωμοσύνη.

Ὁ Παπα-Τύχων, ὅταν εἶχε πάει στὸ Καλύβι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, δὲν εἶχε Ναό, ἂν καὶ τοῦ ἦταν ἀπαραίτητος. Οὔτε χρήματα εἶχε γιὰ νὰ φτιάξει, παρὰ μόνο μεγάλη πίστη στὸν Θεό. Μιὰ μέρα προσευχήθηκε καὶ ξεκίνησε γιὰ τὶς Καρυές, μὲ τὴν πίστη ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοῦ οικονομοῦσε τὰ χρήματα ποὺ χρειαζόταν, γιὰ νὰ φτιάξει τὸν Ναό. Πρὶν φθάσει ἀκόμη στὶς Καρυές, τὸν φώναξε ἀπὸ μακριὰ ὁ δικαῖος (ὁ Γέροντας μιᾶς Σκήτης, στὸν ὁποῖο ἀνατίθεται κάθε χρόνο ἡ διοίκηση τῆς Σκήτης καὶ ἡ φροντίδα τοῦ Κυριακοῦ - τοῦ κυρίως Ναοῦ τῆς Σκήτης- καὶ τῶν προσκυνητῶν) τῆς Σκήτης τοῦ Προφήτη Ἡλία. Ὅταν πλησίασε ὁ Παπα-Τύχων, ὁ δικαῖος τοῦ εἶπε: «Κάποιος καλὸς Χριστιανὸς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ μοῦ ἔστειλε αὐτὰ τὰ δολάρια, γιὰ νὰ τὰ δώσω σὲ κανέναν ἀσκητὴ ποὺ δὲν ἔχει Ναό. Ἐσὺ δὲν ἔχεις Ναό· πάρ' τα καὶ φτιάξε». Δάκρυσε ὁ Παπα-Τύχων ἀπὸ συγκίνηση καὶ εὐγνωμοσύνη στὸν Καλὸ Θεὸ πού, σὰν καρδιογνώστης ποὺ εἶναι, εἶχε φροντίσει γιὰ τὸν Ναό, πρὶν ἀκόμη ἐκεῖνος Τὸν παρακαλέσει, ὥστε νὰ τοῦ ἔχει ἔτοιμα τὰ χρήματα, ὅταν θὰ τοῦ τὰ ζητοῦσε.

Ὅταν κανεὶς ἀφήνεται στὸν Θεό, ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἀφήνει. Ὅταν ἀπὸ φιλότιμο κάνουμε τὸν Θεὸ νὰ χαίρεται μὲ τὴν ζωὴ μας, τότε Ἐκεῖνος δίνει ἄφθονες τὶς εὐλογίες Του στὰ φιλότιμα παιδιά Του, τὴν ὥρα ποὺ τὶς χρειάζονται. Ὅλη ἡ ζωὴ μετὰ περνάει μὲ εὐλογίες τῆς θείας Πρόνοιας. Μπορῶ ὄρες νὰ σᾶς λέω παραδείγματα ἀπὸ τὴν θαυμαστὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Ἀργότερα, στὴν Μονὴ Στομίου, λέγει ὁ π. Παῖσιος χρειάστηκα μιὰ φορὰ ἓνα κανδήλι γιὰ τὸν Ναό. Ἐνα πρωί, χαράματα, κατέβηκα στὴν Κόνιτσα. Τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσα ἔξω ἀπὸ ἓνα σπίτι, ἀκούω μιὰ κοπέλα νὰ λέει στὸν πατέρα της: «Πατέρα, ὁ καλόγερος!». Τότε ἐκεῖνος ἤρθε καὶ μοῦ εἶπε: «Πάτερ, ἔταξα ἓνα κανδήλι στὴν Παναγία· πάρε αὐτὰ τὰ χρήματα νὰ τὸ ἀγοράσεις», καὶ μοῦ δίνει πεντακόσιες δραχμές, ἀκριβῶς ὅσο ἔκανε τὸ 1958 ἓνα κανδήλι.

Φέτος (1990) τὸ καλοκαίρι, πρὶν βρέξει, δὲν εἶχα καθόλου νερό. Τώρα ποὺ ἔβρεξε λίγο, μαζεύω ἐνάμισι κουτὶ τὴν ἡμέρα. Ἡ στέρνα ἔχει περσινὸ νερό, καὶ αὐτὴ εἶναι χάλια. Πῶς τὰ οικονομάει ὁμοῦ ὁ Θεός! Ἔχω ἓνα βαρέλι μὲ νερό. Τόσοι ἄνθρωποι ποὺ ἔρχονται κάθε μέρα πίνουν, πλένονται, γιὰτὶ εἶναι καὶ ἰδρωμένοι, καὶ ἡ στάθμη κατεβαίνει

μόνον τέσσερα-πέντε δάκτυλα! Ἐκατὸν πενήντα-διακόσιοι ἄνθρωποι νὰ βολεύονται καὶ νὰ μὴν ἀδειάζει τὸ βαρέλι! Ἄλλοι ἀνοίγουν πολὺ τὴν κάνουλα τῆς βρύσης, ἄλλοι τὴν ξεχνοῦν ἀνοιχτὴ καὶ τρέχει, καὶ ὁμοῦ τὸ νερὸ δὲν τελειώνει!⁶⁰».

⁶⁰http://users.sch.gr/aiaagr/Paterika_keimena/Gerwn_Paisios_2/H_pronoia_tou_Theou_gia_ton_anthrwpo.htm